

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

(1923-1942)

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- γρ. : Ημερομηνία ή έτος γραφής. Η ένδειξη μπαίνει σε [], όταν δεν αναγράφεται από τον Φιλύρα κάτω από το ποίημα· σε περίπτωση αμφιβολίας ακολουθεί ερωτηματικό· π.χ. [γρ. : 1939;].
- γρ.<Φεβρ. 1936. Δημοσ. : 1981 : Το ποίημα γράφτηκε πριν από τον Φεβρουάριο του 1936· πρώτη δημοσίευση στο: Ρώμος Φιλύρας, *Πορτρέτα και Κεμήλια. Ανέκδοτα ποιήματα με τη φροντίδα του Ναπ. Παπαγιωργίου*, Αθήνα, Κισσός, 1981.
- γρ. <Φεβρ. 1936 : Το ποίημα γράφτηκε πριν από τον Φεβρουάριο του 1936. Πρόκειται για τα ποιήματα που πρωτοδημοσιεύονται εδώ· προέρχονται από αυτόγραφα του Φιλύρα στα κατάλοιπα του Ηλία Ζιώγα (ΕΛΙΑ).
- γρ. <Αύγ. 1938 : Το ποίημα γράφτηκε πριν από τον Αύγουστο του 1938. Πρόκειται για ποιήματα προερχόμενα από το Αρχείο Μιλτιάδη Μαλακάση (ΕΛΙΑ), τα οποία πρωτοδημοσιεύονται εδώ.
- Δημοσ. : Ημερομηνία α' δημοσίευσης. Όπου δεν αναγράφεται, το ποίημα πρωτοδημοσιεύεται εδώ.
- Δημοσ. 1972 : Το ποίημα πρωτοδημοσιεύτηκε το 1972. Πρόκειται για έξι αχρονολόγητα ποιήματα της «συλλογής» «Οι θρύλοι της γενιάς» που περιλαμβάνεται στο: Σήφης Γ. Κόλλιας, *Ρώμος Φιλύρας. Η ζωή και το έργο του*, Αθήνα, Αλκαίος, ⁵1972, σ. 69-78.
- †...† : Λέξεις ή στίχοι δυσανάγνωστες/οι.
- [...] : Λείπουν στίχοι. Ποίημα ακέφαλο ή κολοβό.
- στ. : στίχος/στίχοι.

ΟΛΥΜΠΙΑ

Κατοικία θεών η Ολυμπία,
κάτω απ' το Κρόνιον, ιερό, στητό,
το φως κυλά, σε γαλανή αρμονία,
και του Διός αυγάζει το ναό.

Στο Δρούβα το γρασίδι πρασινίζει 5
θείων σταχυών προμήνυμα φαιδρό,
κι από το Στρέφι πέρα αγάλι αρχίζει
τ' αέρι να φυσά βαλσαμικό.

Κι οι κογχυλίτινες κολόνες κάτω 10
στα ερείπια των ναών τα θρυλικά,
κόβουν την άσπρη εικόνα του χωμάτου
με στρογγυλά τα σχήματα τ' αδρά.

Και στου Σταδίου το στίβο, που η γλυσίνα 15
περιπλέκει το σερπετό κλωνί,
διαβαίνει κάπου, κάπου η προβατίνα
και πλάι της βελάζοντας τ' αρνί.

Και πέρ' ακόμη ο Αλφειός κυλάει 20
σε κοίτη στριφογύριστη, νερά,
που κάτω προς τον κόλπο προβοδάει
το σφύριγμα βοσκού το δείλι αργά.

Και στο Μουσείο λες πως ζωντανεύουν
στης φύσης τη μαγεία, τα νεκρά
μάρμαρα κι απ' το βάθρο τους μας γνεύουν
πως η Ελλάδα ζει παντοτινά.

[Δημ.σ. : Ιούλ. 1923

ΕΣΥ

Εσύ, που της ζωής μου εγίνης ο ρυθμός,
σε τόσες μέσα ωραίες, ο μοναχός καημός,
ιδανικό μιας νιότης κι ονείρου χάρη εσύ,
το πιο ακριβό μου γκόλφι, το πιο παλιό κρασί.

Το πέρα στις αγάπες τις πρόσκαιρες, μαζί 5
και το σιμό καμάρι που στην καρδιά μου ζει ...
Εκείνο που αναβάλλω, τί πιο πολύ ποθώ,
ό,τι έταξε για μένα πολύσοφη Κλωθώ.

Το πεπρωμένο ταίρι, το πιο γλυκό αγαθό,
που πλάι του έχω αναθέσει, μα και θα μαραθώ 10
το προσφερτό απ' τη Μοίρα, ταμένο απ' τη Ζωή,

το αληθινό, το μόνο που ευφραίνει την ψυχή,
ό,τι γεννήθη ατόφιο, σαν πλάσμα ζωντανό,
στο λίκνο της ψυχής μου – σαν φύτρο εαρινό.

[Δημοσ. : 14.2.1924]

ΣΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΙΔΑ

ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΥΡ[ΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ]

Δίπλα σου κι η Κακία τα όπλα χάνει
και γίνεται νανούρισμα και χάνει,
ξεσυρμένος σε πλανερό σιργιάνι,
σταματώ στης μαγείας σου το σιάδι.

Α! η καλοσύνη σου, άγρυπνο καπλάνι
πώς λάμπει σ' όλα σου και στο σκοτάδι
της μελάγχολης ώρας μας και κάνει
γλυκιά την αίσθηση, το κέφι λάδι.

5

Ω! τόσες ήρθαν, έφυγαν, χαθήκαν
χωρίς ν' αφήσουνε στην ψυχήν αχνάρι
κι όμως εσένα μέσα μας η χάρη

10

θα ζήσει λέμε αιώνια κι αν γινήκαν
τόσες ωραίες, είδωλα και ίσκιои
πάντοτ' εσένα ζωντανή θα βρίσκει.

[Δημοσ. : Φεβρ. 1924]

ΙΗΣΟΥΣ

Ιησού, ποιητή, θεάνθρωπε, σωτήρα,
που υψώνεσαι ψηλότερα κι απ' το θεό,
φτωχή είν' η ανθρώπινη για να σε ψάλει λύρα,
κι ανήμπορος ο άνθρωπος να πάει στον ουρανό.

Συμβόλων σύμβολο, υψηλό στην ανθρωπότητα όλη, 5
θεϊκόν αστέρι, ολόλαμπρο σ' όλους τους ουρανούς,
που την αθανασία σου τονίσαν οι τριβόλοι
κι η προδοσία σ' ανύψωσε κει που δεν φθάνει ο νους.

Ιησού, ο Ιούδας πλάι σου την ιστορία να κλώθει,
το δίδαγμα να γίνεται ζιζάνιο στον αγρό, 10
το στάρι, η ήρα να φτουρά και της ζωής οι πόθοι
στάχτη ταχιά να γίνονται στης Μοίρας το σωρό.

Θεέ, πού 'χες ανάσταση, το μεγαλείο σου, μόνο,
που τό 'χουνε συμβολικό οι εκλεκτοί της γης,
κι αν αναζεί το έργο τους, η ανάστασή των, θρόνο 15
τη ζωντανή σου ανάσταση νά 'χει, πηγγή ζωής.

[Δημοσ. : 26.4.1924]

ΣΗΣΤΟΣ

Στην Άβυδον οι Νύφες κολουμπούνε
κι οι Μουσηγέτισσες λαλούν σ' αυλούς,
πέρα οι τριήρεις στα βαθιά κυλούνε
κι οι Φαύνοι ανάψαν τους αδρούς δαυλούς.

Διοσημίες στα ψηλά μηνούνε 5
των θεϊκών βουλών τους ταραγμούς,
κι οι Λέανδροι το κέφι τους βαστούνε
στο γιαλό, με υποκώφους στεναγμούς.

Τα κύματα τις τριγυρνούνε μπλάβα,
Νύφες γυμνές, Νεράιδες στρουμπουλές, 10
σεντόνι τούς ανοίγει κάθε σκλάβα.

Κι εκεί που θε ναν τις σκεπάσουν λες,
μ' αφρούς, πετιούνται ξάφνου μες στ' αγκιάζι,
και κάθε Φάυνος Νύφην αγκαλιάζει.

26.10.24 [Δημοσ.: τέλη 1924]

ΝΤΟΝ ΖΟΥΑΝ

Ιππότης θρυλικός απ' τη Σεβίλλια,
τάχα μονάχα ο Ντον Ζουάν εστάθη,
τόσων θριάμβων τρόπαια, τα μαντίλια
των «χαίρε» στους Μεγάλους, τόσα πάθη.

Δεν είναι μια η Ανδαλουσία, μαντίλια 5
σκεπασμένη, πολλές –ποιος ναν τις μάθει!–
μαύρες, ξανθές και καστανές, τα δειλία
παντέχουν μες στων σαλονιών τα βάθη.

Κι άλλες σε πύργο ερημικό, – στους δρόμους 10
οι καταφρονεμένες που προσμένουν
τον Μοιραίο, ανυπόταχτες σε νόμους

ζωής κακής κι εκείνες που πεθαίνουν
κατάδικες μιας κλίνης απ' αγάπη
κι απόδιωχτες από το σκληρό Σατράπη.

31.10.1924 [Δημοσ. : 25.11.1924]

Ο ΔΟΝ ΚΙΧΩΤΗΣ

Στον αιώνα λαμποκοπά η μορφή σου
κι ο καγχασμός σου στο Κενό αντηχάει,
κράνος και τελαμώνες η στολή σου,
μια ειρωνεία και σ' ό,τι ξεψυχάει.

Ούτ' η φυχή σου ξέρει την υφή σου 5
κι είσαι το αίνιγμα άλυτο που πάει,
σε φαντασίωση που νέα γεννάει,
από το Σάντσο, το συγκρατητή σου.

Στοχαστικής μιας ασκεψίας εικόνα, 10
αλλόκοτης συνήθειας μεγαλείο
δεν έλυσες και μες στο πανδοχείο

της περικεφαλαίας τον τελαμώνά,
παράδοξης απλότητας στοιχείο
και λογισμού συνθέτου κολοφώνα.

1.11.1924 [Δημοσ.: 27.11.1924]

ΠΡΩΙΜΟΙ ΧΑΜΟΙ

Τραγουδιστές που ζήσατε στον κόσμο λίγο
κι εκόπηκε η ζωούλα σας επάνω στον ανθό,
κάθε φορά που θα σας θυμηθώ, τη βρύση ανοίγω
δακρύων θερμών και άθελα κι εγώ να μαραθώ.

Έτσι σαν άνθι που έδωσε το μύρο του, να φύγω 5
πέρα, στις σκόνης τον πυκνό σωρό,
και μόνο λίγοι γκαρδιακοί να κλάψουν, στον κανθό
κανενός άλλου, δάκρυο, στου Χάροντα τον τρύγο.

Γιατί κι εκείνες δε φτουρούν μες στις Αθανασίας 10
τη σάλα την απόκρυφη και κλαίνε για το νιο,
τον όποιο, τον ανθρώπινο, για μιας απλής θυσίας,

την προσφορά τη ζωική, δεν ξέρουν στο βωμό
μιας δύστηχης, ακάτεχης κι άμαθης Ανθρωπότης
τί κλαίνε, Αθάνατον χαμό ή θερισμό μιας νιότης.

26.11.1924 [Δημοσ. : 2.12.1924]

ΙΤΟΥΡΜΠΙ

Χαίρε, πλατιών μελωδιών σπινθήρα,
που το φρόνημα υψώνεις στον αιώνα,
μες στην περίπαθής σου βαριατσιόνα
οι αισθήσεις πλέουν προς τον καταποτήρα

και σε κολάσεων βυθιστός πλημμύρα, 5
υπνιασμένος σε ζόφο μια Μαντόνα,
–τη Μουσική,– σε θείον περιστεριώνα
Παραδείσων, φτερώνομαι, – νυμφώνα.

Βαριά τα χέρια σου δονούν τα πλήχτρα
κι ανάλαφρα γλυκαίνουν τον αγώνα, 10
κι η αρμονία, μελωδισμένη πνίχτρα

πόνων, ονείρων, πόθων : Βεατρίκη
υψώνεται στο Δάντη της, εικόνα
στων ήχων τη θριαμβική σου νίκη !

27.11.1924 [Δημοσ.: 28.11.1924]

ΣΤΟ ΝΕΟ ΧΡΟΝΟ

Σώπα ! κι ακούσαμε, Πικρέ, το θλιβερό σου σάλπισμα,
που αντιλαλεί μες στην καρδιά κι ηχολογεί στ' αυτιά μας :
σώπα κι ονειρευόμαστε μες στα χρυσά μας νιάτα,
αλίμονο ! πώς άσπρισαν τα ολόμαυρα μαλλιά μας !

[Δημοσ. : 31.12.1924]

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΕΣ ΕΥΧΕΣ

Θεέ! για την Ελλάδα μας λυπήσου!
πώς τρέμομε κοίτα και πες,
Θεέ, κι εσύ σ' άλλους θεούς δεήσου,
δεν ήτανε μεγάλη ώς τα χθες ;

Θεέ, δακρύων πλημμύρα με κατέχει : 5
τ' ήταν εκείνο που έφερε χαμό,
την ευτυχία της που είχε κι έχει,
πώς την καλούσες προς το σπαραγμό ;

Τ' είναι που κάνει τα καλά, ενάντια 10
τί' ναι που χύνει πίκρα στο γλυκό
πιστό της αγιοσύνης της κι αγνάντια
τη φέρνεις με την έχτρα, στο κακό ;

Των Ελλήνων γιατί θεά η Διχόνοια,
τώρα στερνά, τώρα πολύν καιρό,
τα δίσεχτα, γιατί μας ήρθαν χρόνια 15
κι εθόλωσε σαν βούρκος το νερό,

που πίναμε με φόβο και με τρόμο
και το θόλωνε φαρμακιά πικρή
σαν από χώμα σαπιστό, στο δρόμο
τριγύρναγε μια μπάντα βλοσυρή. 20

Ήσυχα κάμε το ψωμί να τρώμε,
φέρε γαλήνη πάλι στο ναό,
να λειτουργάμε ζώντας, να ευλογάμε
τον άρτο της θυσίας το γλυκό.

Θεούλη δίκαιε, οδηγητής μας γίνου, 25
φέρε τη λήθη των παθών, γενού
έλεος στ' ανομήματα και κρίνου
δώσ' στην ψυχή το χρώμα, εαρινού.

Κάμε μας πάλι πάναγνους σαν πρώτα,
να μεταλάβομε ξανά λευκοί, 30
ξεμόλυνε τα τρίγυρά μας χνώτα
για τ' άχραντα μυστήρια, Μουσική,

Ορχήστρα, πολυόργανη, μαγεύτρα,
ν' ανακρούσει μια σύνθεση Ορφική,
που να πνίξει την Έχθρητα, πλανεύτρα 35
και να υποτάξει και τη στοναχή.

[Δημοσ.: 1.1.1925]

ΥΜΝΟΣ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Καημέ, που δε σε χαίρονται στ' ακέριο,
θάλασσα μπλάβα, θάλασσα γλαυκή,
στοιχείο γαλάζιο, φλοίσβιμα αιθέριο,
αφρών, κυμάτων μάγα μουσική.

Μουντό χρωμόπλουμο, πηχτή παλέτα, 5
του Γαλανού αποθέωση και σμαρυγή,
τρεχαντηριού λευκό πανί ή γολέτα,
κόβει μια πινελιά στη χαραυγή.

Χαλκόχρωμο καράβι και καΐκι, 10
μπρατσέρα φορτωτή γλυκούς καρπούς,
κότερο, βάρκα, σκούνα, γόνδολα και βρίκι,
λιμάνια, νάρκες στους Ωκεανούς.

Δύτες στα βύθη, σκάφαντρα, σφουγγάρια, 15
γαλήνες, τρικυμίες, ξεβρασμοί,
των ναυαγίων λείψανα και ψάρια
ξέλαμπα, τραταδόροι, μισεμοί.

Της Μπαρμπαριάς ... κι ω υπερπόντιοι ναύτες, 20
εμπόροι, πλεούμενα στα πέρατα της Γης,
οι ναυτίλοι μαζί κι οι στολοκάφτες·
ω Θάλασσα, ροή της θείας πηγής.